

Gazdag Ferenc

Európai integráció és külpolitika

Gazdasági természetű döntéseivel, segélypolitikájával, tagállamainak politikai fellépésével az Európai Unió a nemzetközi gazdasági és politikai kapcsolatok egyik meghatározó szereplője. Mégis folyamatosan azzal a formulával kell szembesülnie, hogy az EU „gazdasági óriás, de politikai törpe”. A kötet azt a bonyolult nemzetközi folyamatot mutatja be, amelynek során az integráció a kül- és biztonságpolitika változó tartalmú kihívásaival, a nagyhatalmi és tagállami érdekkellentétek szövevényével és a külpolitikai koordináció igényével találkozott. Végigkíséri az Európai Politikai Együtműködés, a Közös kül- és biztonságpolitika, majd az Európai biztonság- és védelempolitika fejlődését, intézményi és tartalmi kibontakozását, és néhány kiválasztott területen (válságkezelés, terrorizmus elleni fellépés, nonproliferció s törekvések) a gyakorlati politika alakulását is. A kötet az EU külpolitikájának egyik első hazai feldolgozása.

TARTALOM

ELŐSZÓ RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

I. BEVEZETÉS

II. TEÓRIÁK ÉS MÓDSZERTANI JAVASLATOK

II.1. NÉHÁNY SZÓ AZ INTEGRÁCIÓS ELMÉLETEKRŐL

II.1.1. A föderalisták

II.1.2. A neofunkcionalisták

II.1.3. A történeti kormányköziség iskolája. Nemzetállam és integráció

II.2. TEÓRIÁK AZ INTEGRÁCIÓ KÜLPOLITIKÁJÁRÓL

II.2.1. Az Európai Unió mint egyedi jelenség a nemzetközi politikában

II.2.2. Civil hatalom, katonai hatalom vagy normatív hatalom?

II.2.3. Külpolitikai hiánylista

II.2.3.1. Az EU nem teljes jogú, nem szuverén résztvevője a nemzetközi életnek

II.2.3.2. Az Európai Unió a tagállamok alárendeltje

II.2.3.3. Hiányzik a központi döntéshozatali mechanizmus és a végrehajtó hatalom

II.2.3.4. A katonai képességek hiánya

II.2.3.5. Képesség és elvárás közötti szakadék

II.2.3.6. Az EU nem elég hatékony a nemzetközi válságok idején

II.2.4. Az Európai Unió nem teheti meg, hogy ne legyen külpolitikája

II.2.5. A „fejlődés logikája” tézis

II.3. ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI JAVASLATOK

II.3.1. A geopolitikai és szakterületi közelítés kombinálása

II.3.2. Analitikus-tárgyalásos eljárás

II.3.3. A kooperáció institucionalizálása

II.3.4. Az Európai Unió mint a kooperatív biztonság modellje

III. A BIPOLÁRIS NEMZETKÖZI RENDSZER ÉS EURÓPA: A BIZTONSÁG PRIMÁTUSA

- III.1. A NEMZETÁLLAMOK EURÓPÁJÁNAK HANYATLÁSA
- III.2. ANGOL ÉS FRANCIA PERCEPCIÓK. A BIPOLARITÁSHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS ELSŐ LÉPÉSEI
- III.3. AZ USA AZ INTEGRÁCIÓ MELLETT
- III.4. A FÉLELEMTÉNYEZŐ: KELET-EURÓPA SZOVJETIZÁLÁSA
- III.5. MENNYIBEN SEGÍTETTE A MARSHALL-TERV AZ INTEGRÁCIÓT?
- III.6. A REGIONÁLIS VÉDELLEM KÍSÉRLETE
- III.7. A TRANSZATLANTI ERNYŐ KIÉPÍTÉSE. A NATO

IV. ELVETÉLT KÍSÉRLET: INTEGRÁCIÓ EGY CSAPÁSRA

- IV.1. A „KIS-EURÓPA”-KONCEPCIÓ
- IV.2. EURÓPAI SZÉN- ÉS ACÉLKÖZÖSSÉG (MONTÁNUNIÓ-ÉSZAK)
- IV.3. AZ NSZK BEVONÁSÁNAK ELSŐ KÍSÉRLETE: A PLEVEN-TERV
- IV.4. AZ EURÓPAI VÉDELMI KÖZÖSSÉG
- IV.5. AZ EURÓPAI VÉDELMI KÖZÖSSÉG BUKÁSA
- IV.6. A LONDONI KONFERENCIA ÉS A PÁRIZSI EGYEZMÉNYEK

V. A RÓMAI SZERZŐDÉSTŐL AZ EURÓPAI POLITIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉSIG

- V.1. AZ EGK KÜLKAPCSOLATI RENDSZERE
  - V.1.1. A külkapcsolati rendszer kiépülése
  - V.1.2. A külkapcsolati rendszer természete
  - V.1.3. Az EU preferenciái is kapcsolatainak rendszere
- V.2. AZ EGK ÉS KÖZVETLEN KÖRNYEZETE
  - V.2.1. Az európai belső erőviszonyok elmozdulásai
  - V.2.2. A Fouchet-tervek
  - V.2.3. A francia-nyugatnémet szerződés
  - V.2.4. A brit alternatívakeresés kudarcai
  - V.2.5. Az üres szék válság és a luxemburgi kompromisszum
- V.3. AZ EURÓPAI POLITIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉS
  - V.3.1. Az EPC szintjei
  - V.3.2. Az EPC működése
  - V.3.3. A luxemburgi Európai Tanács ülése - 1985
  - V.3.4. Az Egységes Európai Okmány

VI. KÜLPOLITIKA PILLÉRES SZERKEZETBEN

- VI.1. A MAASTRICHTI SZERZŐDÉS SZÜLETÉSE
  - VI.1.2. Közös kül- és biztonságpolitika: terület és eszközök
    - VI.1.2.1. A rendszeres együttműködés
    - VI.1.2.2. A közös akciók
    - VI.1.2.3. Intézményi keretek

- VI.1.2.4. Szavazás
- VI.1.3. A CFSP újdonságai
- VI.1.4. A CFSP gyengeségei
- VI.2. A CFSP 1992 ÉS 1997 KÖZÖTT
- VI.2.1. Egy konkrét akció: az európai stabilitási egyezmény
- VI.2.2. A tagállamok maradó érdekkülönbségei
- VI.3. A NYUGAT-EURÓPAI UNIÓ ÉS A KÖZÖS KÜLÉS BIZTONSÁGPOLITIKA
- VI.3.1. A WEU 1954 és 1984 között
- VI.3.2. A WEU újjáélesztési kísérlete - 1984
- VI.4. AZ AMSZTERDAMI SZERZŐDÉS ÉS A KÖZÖS KÜLÉS BIZTONSÁGPOLITIKA
- VI.4.1. A CFSP intézményi szerkezete
- VI.5. AZ EURÓPAI VÉDELMI IDENTITÁS
- VI.6. FORDULAT A VÉDELEMPOLITIKA FELÉ
- VI.6.1. A Saint Maló-i nyilatkozat
- VI.7. A KÖZÖS EURÓPAI BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEMPOLITIKA SZÜLETÉSE
- VI.7.1. Intermezzo a hatokkal
- VI.8. A NIZZAI CSÚCSTALÁLKOZÓ

VII. AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLPOLITIKÁJÁNAK GYAKORLATI VONATKOZÁSAI

- VII.1. AZ EU ÉS A NON-PROLIFERÁCIÓ
- VII.1.1. A nukleáris fegyverek
- VII.1.2. A biológiai és vegyifegyverek
- VII.1.3. A hordozóeszközök
- VII.2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK SZABÁLYOZÁSA
- VII.3. AZ EU ÉS A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM
- VII.3.1. ENSZ
- VII.3.2. Európa Tanács
- VII.3.3. EBESZ
- VII.3.4. NATO
- VII.3.5. Az Európai Unió
- VII.4. VÁLSÁGKEZELÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLPOLITIKÁJÁBAN
- VII.4.1. A válságkezelés fogalmi problémái
- VII.4.1.1. Preventív diplomácia
- VII.4.1.2. Béketeremtés
- VII.4.1.3. Az új típusú békefenntartó missziók
- VII.4.1.4. Békeépítés
- VII.4.2. Az EU válságkezelő képességének intézményi kontextusa
- VII.4.3. A válságkezelés döntési hierarchiája
- VII.4.3.1. A Tanács
- VII.4.3.2. A Bizottság
- VII.4.3.3. Specializált szervek
- VII.4.3.4. Az Európa Parlament
- VII.4.3.5. A közös kül- és biztonságpolitika tanácsi struktúrája
- VII.4.4. A missziók
- VII.4.4.1. Bosznia - EUMP
- VII.4.4.2. A NATO váltása Macedóniában. A Concordia
- VII.4.4.3. Kongo - Artemis

VII.4.5. A finanszírozás

VII.4.5.1. Az EUPM költségei

VII.4.5.2. A Concordia-művelet költségei

VII.4.5.3. Az EU vezette műveletek nyitott kérdései

VIII. A TRANSZATLANTI VITÁK ÁRNYÉKÁBAN. BIZTONSÁGI STRATÉGIA ÉS ALKOTMÁNYTERVEZET

VIII.1. EU-KÜLPOLITIKA ÉS A TRANSZATLANTI VITÁK

VIII.2. AZ EURÓPAI BIZTONSÁGI STRATÉGIA 12003

VIII.3. AZ ALKOTMÁNYTERVEZET

VIII.3.1. Külpolitika, biztonság, védelem

VIII.3.2. Közös kül- és biztonságpolitika

VIII.3.4. Biztonság- és védelempolitika

IX. BIBLIOGRÁFIA

X. MELLÉKLETEK